

Ő nem azt sulykolta sosem, hogy a félelem alaptalan, hanem arról tett tanúbizonyságot, hogy legyőzhető. És mindenképp megéri, mert aki fél, az előbb-utóbb butaságokat követ el. Aki pedig legyőzi a félelmet, az legyőzhetetlenné válik.

Ezt üzenté utolsó előtti, *Éhes élet* című regényében is, amellyel ismét bebizonyította, hogy nem falazódott be kimagasló életművébe, amelyet egy élő klasszikus igazán megengedhet magának – hanem nagyon is eleven megfigyelője és alakítója volt korának az utolsó pillanatig. A legújabb nyelvi regiszte-

rektől, a mai fiatalok szlengjétől a moralizáló, filozofikus magasságba törő gondolatvezetésig a magyar nyelv valamennyi tartományát ismerte és művelte. Szereplője, mint mindig, az esendő ember volt, aki próbál megkapaszkodni a világ zajlásában, amely egyre rémisztőbb iramban robog végzete felé. De ha korunk mai képe jogos aggodalommal tölt is el minket, az egyes ember még megválthatja magát. Ha képes a megbocsátásra. Ha képes a szeretetre. Ha képes a hűségre.

Erre tanított minket Jókai Anna.

JÁNOSI ZOLTÁN

A reimsi angyal szárnya

Jókai Anna novellájában a reimsi angyalszobor rezzenetlenül, mozdulatlanul nézi napról napra, évszakra, évtizedről évtizedre a katedrális körül forgoló, félig megőrült Európát, s úgy áll e forgatag centrumában, hűségesen, mint maga a megismerő, vonzó türelem: az Úr tekintete. Jókai Anna hite ilyen kikezdhethetetlen és erős volt, ahogyan ő maga mondta az egyik interjújában: „én nem egyszerűen csak hiszek benne, én *tudom* az Isten létezését.” Most ez az angyal úgy repült el innen, hogy közben mégis ott maradt a katedrális homlokzatán. Az életünkén, a magyar sorsunkén és nyelvünkén, történelmünkén, azzal a soha meg nem bicsakló hittel, amellyel nemcsak Európáért mondott imát a reimsi székesegyház falán – hanem Magyarorszáért is. Legerősebben talán egész életműve e mondat – *Ima Magyarorszáért* – köré szerveződött. A *Magyarórától a Tartozik és követelen, A labdán, a Jákob lajtorjáján, a Szegény Súdár Annán, a Ne féljetecken át a Mennyből az emberig*, majd a versimáig, a *Godot megjött* lapjaiig s *A remény ablakában* és *A hit kapujában* megfogalmazott

kiáltásokig. A közben folyamatosan megtett közvetlen megszólalásokkal, figyelemfelhívásokkal, az Írószövetségben, a különböző rendezvényeken, ünnepeken, szertartásokon. Fejből mondván a legemberibb beszédet kerekén egy éve, Oláh János búcsúztatóján. Nietzschével vitatkozva az élet értelméről és erkölcsi küldetéséről irodalomelmző rendezvényeken. A feladatról és a sorsról beszélve a Magyar Napló szerkesztőségében, amelynek hosszú évek óta szerkesztőbizottsági elnöke volt. Utolsó erőfeszítései egyikével is megszólalva tavaly, november 24-én, az Oláh János születésnapján megrendezett emlékezésen, azon a születésnapon, amely (az évek szerint ugyan tíz év különbséggel) hónapra és napra pontosan megegyezett az övével. Törékenyen, de mégis olyan erősen, hogy szikrázott alakja körül a levegő. Hiszen azok a szárnyak – az angyalszárnyak – forogtak ott körülötte, amelyek egész életében emelték, azután egyre följebb vonták, miközben vissza-visszaüzent a magasból: „én a bőröndömben nem viszek el semmit, mert elvégeztem, amit akartam. Mindent megtettem, amit tehettem. Boldog vagyok.” Tisztelt Jókai Anna, kedves Anna! Köszönjük a 85 évig tartó töretlen ifjúságot és bátorságot. Köszönjük a szárnyakat és a szárnyak örökségét. Ívük és rebbenésük itt van, itt él tovább a szemünkben és a szívünkben, s boldog árnyékot vet minden földi szomorúságra.